
Ivan Damiš,
Svjedoci evanđelja.
Sluge Božji i službenice Božje u Hrvata,
Zagreb, 2011., 414 stranica

Životi Božjih ugodnika u Hrvatskoj su kao i u ostalome svijetu oduvijek privlačili pozornost. Pisci pobožnih djela opisivali su ih u svojim djelima, a propovjednici iznosili zgone u propovijedima, kako bi se kršćani mogli u njih ugledati. Neka hrvatska priobalna mjesta imala su i svoje mjesne svece iz ranoga kršćanstva ili srednjega vijeka. Glagoljaši su se ponosili sv. Jeronimom kao izumiteljem glagoljice i zaštitnikom. Ipak je kroz prošla stoljeća u liturgijskom štovanju u Hrvatskoj prevladavao sloj stranih svetaca, kao što je u političkoj upravi prevladavao broj stranih vladara, a u Crkvi stranih biskupa.

Od XVII. st. pojavljuju se i katalozi Božjih ugodnika s naših prostora (Mrnavić, Vitezović, Benger, Coleti sve do novijega vremena braća Jurišić) vrijedni za hrvatsku religioznu historiografiju, ali i pokazatelj koliko je bilo povijesnih neprilika, a malo zanimanja u vodećim religioznim krugovima da bi se otvorio put javnom čašćenju hrvatskih Božjih ugodnika.

Znanstveni radnik i katolički publicist Ivan Damiš, poznat katoličkoj čitalačkoj publici po svojim brojnim raspravama i knjigama širio je i dosada svojim člancima, u raznim katoličkim listovima, spoznaje o manje poznatim slugama i službenicama božjim za čije je javno štovanje otvoren službeni postupak. U ovoj knjizi preuredio je svoje ranije članke i dopunio ih novim podacima o slugama i službenicama Božjim o kojima nije prije pisao i tako je nastala knjiga kojom je obogatio hrvatsku religioznu historiografiju i upozorio na nedovoljno njegovanu religioznu baštinu.

Knjiga obrađuje 16 slugu i 10 službenica Božjih, redosljedom kako su pokrenuti njihovi postupci za proglašenje blaženima: Giacomina Giorgia Colombis (1735.-1801.), benediktinka s Cresa, Šimun Filipović (1732.-1802.), bosanski franjevac umro u Italiji, Nikola Bijanković (1645.-1730.), poznat kao makarski biskup; Ana Marija Marović (1815.-1887.) rođena i živjela u Veneciji, osnivateljica Instituta sestara zadovoljštine srcu Isusovu i bezgrješnom srcu Marijinu, Petar Barbarić (1874.-1897.) sjemeništara; Josip Lang (1857.-1924.), zagrebački biskup, Miroslav Bulešić (1920.-1947.), mučeni biskupijski svećenik, Vendelin Vošnjak (1861.-1933.) franjevac, zagovornik obnove

franjevačkoga života, Marija Klaudija Böllein (1875.-1952.) uršulinka, Egidije Bulešić (1905.-1929.) vjernik laik, franjevački trećoredac, Ante Antić (1893.-1965.), franjevac, poznat kao odgojitelj, ispovjednik i duhovni savjetnik, Gerard Tomo Stantić (1876.-1956.) karmelićanin, uzoran svećenik, Aleksa Benigar (1893.-1988.) franjevac, misionar, profesor i duhovni pisac; drinske mučenice: Jula Ivanišević (1893.-1941.), Berchmana Leidenix (1865.-1941.), Krizina Bojanc (1885.-1941.), Antonija Fabjan (1907.-1941.), Bernadeta Banja (1912.-1941.), kćeri Božje ljubavi, Josip Stadler (1843.-1918.) sarajevski nadbiskup, organizator crkvenoga života, političar i osnivač Družbe sestara Maloga Isusa; Serafin Kодиć Glasnović, franjevac (1893.-1947.), mučen, Alojzije Palić (1878.-1913.) franjevac mučen, Klara Žižić (1626.-1706.) franjevačka trećoretkinja, utemeljiteljica kuće zajedničkoga života "malih sestara", Ante Tomičić (1901.-1981.) franjevac kapucin, Marica Stanković (1900.-1957.), osnivateljica Suradnicâ Krista kralja, Ivan Bonifacije Pavletić (1864.-1897.), redovnik Družbe sinova Bezgrješnog Začeca, Ivo Peran (1920.-2005.) franjevac i raspjevani glazbenik.

Dvadeset i pet slugu i službenica Božjih završili su svoj život u crkvenim ustanovama, kao biskupi, svećenici, redovnici ili redovnice. Zanimljivo je da je među njima samo jedan vjernik laik, franjevački svjetovni trećoredac Egidije Bulešić, a i njegov je postupak za proglašenje poveden izvan Hrvatske. Najstarija je po rođenju među njima službenica Božja Klara Žižić (1626.), utemeljiteljica trećoredske zajednice iz koje se razvila Družba sestara franjevki od Bezgrešne, a posljednji je umro franjevac Ivo Peran (2005.). Postupak za beatifikaciju za devetnaestoro započeo je u Hrvatskoj, za dvojicu u Albaniji (Kodić, Palić) za petero u Italiji (Colombis, Filipović, Marović, Egidije Bulešić, Pavletić).

Prema natpisu na omotu to je: "Prva knjiga u kojoj su sakupljeni podaci o životu, radu i svetosti svih slugu i službenica Božjih u Hrvata". Ako je u popis ušla Ana Marija Marović, samo po krvi hrvatskoga podrijetla, čini mi se da bi se opisanim slugama Božjim s pravom mogli još pridružiti i Splićanin Lino (Alpinolo Hilderbrand Humbert) Maupas (1866.-1924.) čiji je postupak za proglašenje blaženim pokrenut u Parmi 1942., te Crešanin Placido Cortese (1907.-1944.) čiji je postupak pokrenut u Trstu 2001. godine.

Od opisanih slugu i službenica Božjih pokrenuto je do Drugoga svjetskog rata svega pet postupaka za proglašenje blaženim. Svi ostali opisani u Damišovoj knjizi pokrenuti su od

1956., a čak osam (odnosno devet ako se uzme u obzir Crešanin Placido Cortese), dakle više od trećine, pokrenuto je od 2000. godine, što jasno pokazuje praktične promjene u nazorima i želji da se Hrvati i na taj način uključe među ostale europske narode.

Knjiga Ivana Damiša popunja veliku prazninu u našoj hagiografskoj literaturi i nadati se da će i ona razbuditi želje za još boljim poznavanjem duhovnog života i prošlosti vlastitoga naroda.

Vicko Kapitanović